

PETAR PRERADOVIĆ
PJESME OBJAVLJENE U ČASOPISIMA
(IZBOR)

TOMI BLAŽKU

(Umr'o 21. veljače 1846.)

Smrt noseći u bolnih si grudih
Život ovaj bio ti nagorak,
A ti njemu nemio pastorak,
Bježeći mu i bježan od ljudi.

Noću samo vila se usudi
Zakucat ti katkad na prozorak,
Da na kratak tebe razgovorak
Miloj kojoj pjesmici probudi.

Al tim više srcu ponajveća
Godila ti ljubav ovog svijeta,
K milom rodu ona ljubav sveta;

U nje plamu sijevkala ti sreća,
I u njem ti život, sreća mala,
Ko drag kamen izgorje bez kala!

SITNICE

Nekomu zločestom pjesniku

Ti Pegazu svome
Vijek uzdižeš glavu;
Sve badava, brate, -
On misli na travu.

Nekom oholniku

Nad svijet glavu uzdižeš gizdavo,
Oholiš se plemenitim rodom;

To je sasvim po prirodi pravo:
Prazne tikve drže se nad vodom!

(g. 1851.)

VATROSLAVU LISINSKOMU

(Umr'o 31. svibnja 1854.)

Guslama si narodnim sasvime
Sprovodio pjesmu nam po domu,
Ugodio duhu narodnomu
I rodu nam omilio time.

I narodne tebe ruke prime,
I grle te u naručju svomu,
I pljeskaju k djelu ti svakomu;
Ali s tebe bremena ne snime.

Svakojaka nevolja te shara,
I prosjakom skoro ti preminu.
O moj rode, na tom vrijednom sinu

Ti sagriješi s navadna nemara.
Slava njemu, uz sve jade svoje
Da ti ipak vjeran ostao je!

POŽELJENI KRAJ

U daljinu misao leti,
Tamo joj se viđa kraj,
Gdje vječnim cvati cvijeti
Zemlje lice kao raj.

Tamo neba topla njedra
Diže samo blagi da',
A s čela mu uvijek vedra
Nasmijeh blagog sunca sja.

Tamo žitkim srebrom poji
Voda svoja vrela svud,
A po gorah zvjerad goji
Ublaženu samo ćud.

Tamo pojuć traju ptice
Neprestano sretan čas,

A s gusalah, s tamburice
Zveči uvijek veseo glas.

Tamo mir i ljubav svraća
Kolo u jedno cio svijet,
Svi su ljudi tamo braća,
Svima jedan duh je svet.

Tamo stoji i kućarica
Usred bašće stanak prost.
Uska, niska kolibica,
Ali za dva srca dost.

Gdje je staza do tog kraja,
Do blaženstva toga gdje? -
Ah na zemlji ne ima raja,
Želja za njim to je sve! -

Neven, 1856., br. 1.

SMRT

U svesilju ti sila najjača,
U svemijenju ti stalnost jedina,
Zapad svijeta, istok njegva plača,
Usađena u vječnost istina,
Jedinica od postanka svog;
Ti vladajuć u Tvorčevo ime
Vlast vrhovna svud si i nad svime,
A nad tobom vječnost samo - bog!

Neizmjernost snuje ti krajine:
Nema kruge i pljevice gumna,
Glibe mora i gora visine,
Sitna mrava i čovjeka umna,
Sve obimlje tvoga srpa mah,
Svi stvorovi, svi su tvoje roblje,
Svi prostori samo tvoje groblje,
U svemiru svud tvoj mori dah!

Sred vječnosti stojiš i obaraš
Vijek joj tajni u vjekove nijeme,
Snebivanjem bićâ tako stvaraš
Njojzi tečaj, umrlijem vrijeme.
Sve što tonu u prošasti sjen,
Sve što biva trenom bivajućim,
Sve što trenom biti će budućim,
Bješe, biva, biti će tvoj plijen.

Otkad vijek svoj priroda vije,
Mrači kroz nju svud i sjena tvoja;
Gdje joj godijer koja klica klije,
Gdje joj život rađa muka koja,
Tu i zamet zameće se tvoj:
Životvornog lica joj svjetline
Naličje si tamno s kojeg gine
Opet život svakog ploda njoj.

Nada svim si ljudstvom razavila
Crni čador svoga nadstojanja,
Pod njim s' ori napor ljudskih sila,
S težnje spasa, s želje uzdržanja
Čovjek vijekom s tobom bije boj;
Ah, bori se kraće ili dužje,
Da najposlije položi oružje
I žićem ti plati harač svoj.

Samo s tvoje nesmiljene ćudi
Poznaju te zemlje ove djeca;
Ljudski jauk otkad plaču ljudi,
Cvijel živinâ otkad vaj im jeca,
Glas prirode svaki, čil i loš,
K tebi vapi, moli milosrđe,
A ti tvrda, ko što kamen tvrd je,
Smilila se nikad nijesi još.

Stazom zvanja kojom bog te zovnu,
Mirno, hladno stupaš kroz sve vijeke:
Sada trneš zvijezdu pravjekovnu,
Sad iskricu prosinulu teke;
Sad obaraљ glavu, svijetli dom
Silna duha, cijelom svijetu kobna,
A sad crvka nevidivo drobna,
Nepoznata u bezimlju svom.

Uvijek ista otkad svijet te pozna,
Svuda ista kud god svijet se stere,
Bez razlike svuda uvijek grozna,
I u grozi nemjenjive mjere,
Svuda uvijek preda tobom strah,
Oko tebe mrvež, razvaline,
Uđe, truplje, kosti i stvine,
A za tobom pepeo sam i prah!

Što si kad si okrutnica toli?
Čemu porod kad si crv u njemu?
Čemu život kad tobom doboli?
Čemu sav svijet? Zar da sav u svemu
Samo bude tvojoj žetvi sâd?

Tko bi znao na to odgovora,
Izmeđ Tvorca i njegovih stvora,
Tko bi reko da ti pozna sklad?

Nedokučnost biće ti sakriva,
Duh u misli moru kao ronac
Tumarajuć samo o njem sniva,
Tražeć tebi uzrok, cilj i konac,
Nađe samo slutnje biser taj:
Ti da jesi prijelaz samo bića
S ovog svijeta i na njemu žića
U življenja drugog tajni kraj.

Što si godijer, iz onog si ruke
Koji svjetla po nebesih rasu,
Teno sjaju i uče neuke
Dobra oca svijetli stvori da su;
Dobrotu mu svaka živa stvar
U dokazih bez broja razlaže,
Dobrotu mu svako djelo kaže,
Dobar bit ćeš i ti njegov dar!

Neven, 1856, br. 4.

RODU O JEZIKU

Die Wahre Heimat ist eigentlich die Sprache.
W. v. Humboldt

O jeziku, rode, da ti pojem,
O jeziku milom tvom i mojem!
O preslatkom glasu onom
U kome te mile majke
Usnivahu slatke bajke,
Koga љaptom i romonom
Duљi ti se svijest probudi,
Te ti spozna i uvidje
Da ti bolje nije nigdje
Do na tvoje majke grudih!

Po njemu te svijet poznaje živa,
Na njem ti se budućnost osniva,
Zato uvijek k njemu teži,
U njegovo jato hrli,
Oko njega mi se grli
I u čvrsto kolo veži,
Pa ti neće vremeniti
Burni trijesi da nahude;

Po jeziku dok te bude,
I glavom će tebe biti!

Ljubi si ga, rode, iznad svega,
U njem živi, umiraj za njega!
U njem sve si blago slaviš
Što ti osta od starine,
Nemaš ljepše ni baštine
Potomstvu si da ostaviš.
Alem-kamen on ti budi
Kog da čuvaš kao oko,
Kog da braniš kao soko,
Komu da si vjeran svudi.

Svaka zvijezda svojim svjetlom sijeva,
Svaka ptica svojim glasom spijeva,
Ti jezikom svojim zbori!
Slatkim glasom materinim
Odlikuj se među inim!
Bog bo mili s njim te stvori,
Njim da budeš svoj svojemu,
Njim da srcu odolijevaš,
Njim da plačeš i popijevaš,
I njim da se moliš njemu!

Tuđ tuđinu, tebi tvoj doliči,
Tuđi poštuj, a svojim se diči!
Dičiti se možeš njime:
Njim carevi carevahu,
Njim kraljevi kraljevahu,
Slavne mu je loze ime,
Slavan puk ga svojim zove,
I dok bude slavi vijeka,
Bit će i on njojzi jeka
Od vjekova u vjekove!

Od Stambula grada do Kotora,
Od Crnoga do jadranskog mora
Njegovu carstvu prostor puče.
Tuj po gorah i dolinah
Preko devet pokrajina
Svud ga majke djecu uče;
Sokolova, sokolića
Njegovijeh gnijezdo tu je,
Svuda tud se pjevat čuje
Pjesan Marka Kraljevića!

Junačkijem glasom u njem poje
Junak narod uspomene svoje.
Uz gusle se u njem ore

Kroz sve vijeke nam doli
Sve radosti i sve boli
Našeg svijeta - pjesni tvore
Utrnulih naših plama,
Osvjetlanih naših lica,
Sva je naša povjesnica
Velik samo zbor pjesama!

On ti svakoj tuzi i radosti,
On ti duše cijeloj nutnosti
Jedin pravi tumač biva.
U njem ti se žalost topi
Da ti suza lice škropi,
U njem s čuvstva radostiva
Tvoje srce vatrom gori,
U njem samo potpunoma
Ljubav milog tvoga doma
Jasno, krasno tebi zbori.

Ljub' si, rode, jezik iznad svega,
U njem živi, umiraj za njega!
Po njemu si sve što jesi:
Svoje tijelo, udo svijeta,
Bus posebnog svog cvijeta
U naroda silnoj smjesi,
Bez njega si bez imena,
Bez djedova, bez unuka,
U pošasti, sjena puka,
Ubuduće niti sjena!

Danica, 1860.

MLADO LJETO

(1861.)

Opet jedna u vječnost prekanu
Svijetu kaplja tekućeg vremena.
Staro minu, novo ljeto svanu;
Novom pozdrav, starom uspomena!

Sretno bilo svakom', komu granu
Ovo doba novoga imena;
Sretno bilo, zavilo mu ranu,
Donijelo mu radosnijeh promjena!

I donijet će svakom koji znade
Hvalom primit što Bog mili dade,
Koji znade zaklonit si luku,

Te mu strastih bura nije kadra
Željam toli prenapeti jadra,
Da se dignu nad Božju odluku.

Leptir, 1861.

NEPOJAMNOST BOGA

Tko da pojmi, Bože, mudrost tvoju,
Kojom ravnaš sijasete svijeta;
Kojom daješ svakom stazu svoju,
Njom hodeći drugom da ne smeta!

Tko da pojmi neizmjernost, koju
Zauzumlješ, u kojoj raspeta
Po stvorovah silnome bezbroju
Tvoja moć je, tvoja ljubav sveta!

Tko da pojmi i ostala mnoga
Čudesa ti sile i pameti!
Ljudski razum oko duha tvoga

Kao lepir oko svjetla leti,
Snebiti se držitostju može,
Al pojmiti tebe nikad, Bože!

Leptir, 1861.

PRIZNANJE

Teci, dušo, Božje vrelo, teci
U zahvalnost Boga previšnjega,
Stvorovah mu pridruži se jeci,
Koj' se njemu svud odzivlju š njega!

Hvale glasom priznaj mu i reci:
I ja, Bože, tvoja sam biljega,
Sitna kaplja krijesnica u rijeci
Tvoga svjetla vijekom tekućega!

Po tebi sam tvog obraza slika,
Posestrima tvojijeh duhova,
Po tebi sam divna i velika

Tvorna sila umnijeh tvorova;
Po tebi sam zemskijeh stvorah dika,
Neumrla iznimka njihova!

Leptir, 1861.

HRVATI DALMATINOM

Braćo mila, braćo draga,
Eto zgone, eto sreće,
Koja možda tako skoro
Desiti se opet neće!

Dijeliše nas dosad vijeci,
Sad nas združiti može danak.
Na junačke noge braćo!
Amo k nama na sastanak!

Srca Vam nasusret trepte.
A na mahu ruke stoje;
Amo braćo, amo k nama
U naručaj braće svoje!

Blago svomu kod svojega
Po okrilju i zadrugi,
Teško svakom kod tuđega
Po nehajstvu i porugi.

Tumaraste dosad bijedno,
Ne znadoste kuda, s kime;
Uz nas ćete znati kuda,
Kud narodni duh - za njime!

Dosad b'jaste tuđi kmeti
U svojijeh perivoji',
Uz nas bit će te gospodari
Po pravici, u svom svoji.

Po ocu smo i po majci
Iste krvi i naravi,
Lijepo će nam bit u slozi
I bratinskoj u ljubavi.

U slozi je ljudska sila,
U ljubavi Božja, veća,
U združenju obijeh pako
Svakom društvu svaka sreća.

Ne dajte se zaslijepiti
Od tuđinah izdajicah,
Njima nij' do Vašijeh pravah,
Već svojijeh do krivicah.

Ne dajte se zaglušiti
Od njihovog tobož vaja;
To je onaj turski jauk
Kad se kani spasit raja.

Ne gledajte, ne slušajte
Ni nalijevo, ni nadesno,
Već upravnim pravcem srca
K nama polje na udesno!

Otvoreno divno polje!
Dalek izgled u budućnost!
Po njem sjajno prostire se
Našoj sreći sva mogućnost!

Naše gore list, 1861., br. 2.

MOLITVA

Oče dobri, Bože svemogući!
U kojega svetoj ruci
Sva su carstva, svi su puci,
K tebi dižem duh svoj - uzdišući,

I molitvom vrućom zaodijevam
Najmilije blago sebi,
Preporučam, Bože, tebi
Rod svoj mili kog ti glasom pjevam.

Sretan sin sam s toga roditelj!
Srcu svoje da odoli,
Sin ti se za oca moli,
Usrećenik za usrećitelja!

On je trunak u svijetu tvojemu,
Ali tvoja milost sjaje
Na sve stvore, u sve kraje;
O smiluj se, Bože, ti i njemu!

Među svijetom, koj' mu život tare,
I staro bi, da uzmože,
Okrijepi ga, jaki Bože
Da nadživi dušmane si stare!

Sve što plodna tvoja ruka sije,
To i raste, lista, cvati;
Cvijet i njemu ne uskrati,
Jer cvjetao još dosada nije!

Krvcu lije uvijek za druge,
A plaća mu uvijek tužna!
Pravda mu je mnogo dužna,
Pravedniče, ti joj vraćaj duge!

Vrijeme teče; sudba budućega
Lice skriva još u tmine;
Daj, koprenu kada skine,
Da sunašcem prosine na njega!

Ako l' pako nezgode ga smute,
Te mu i nade luč ugasne,
Uzdrži mu zvijezde jasne:
Vjernost sebi, pouzdanje u te!

JEZIK RODA MOGA

Kao vječno more sinje
U kretu si gipkom, lakom,
Podaje se dahu svakom,
I mreška se i propinje,
(Kakva moć je vjetra koga) -
Zuji, zveči, zvoni, zvuči,
Šumi, grmi, tutnji, huči -
To je jezik roda moga!

Koliko se hvale puci
Svaki svojim tobož slavnim,
Kad ih s njime divnim spravim,
To su meni mrtvi zvuci;
Nijesu srcu sladost medna,
Nit su duhu krilna sila,
Nit bukte kroz sva bila,
Ko što njegov riječca jedna!

Sile mu je glas olujne,
Njemu riječi te se ore,
Kao munje kad se bore,

A ko vali rijeke bujne,
Provaljuju kroz sve uze,
Listom dižu srca, duše,
I sobom ih tamo ruše
Kud im struja tečaj uze.

Molitve su kada silom
Uzneseni u mah diže,
On uznosom nebo stiže
I omili bogu milom;
Jer mu tad je krotka sila,
Sladost nježna, vatra sveta,
S kojih ocu od djeteta
Jedino je molba mila.

Tuga, žalost, bol i muka
Sa vajom si i lelekom
Na njem ječe živom jekom;
Kad zacvili il zakuka
Koje slasti miloj sjeni,
Udesa li crnoj stopi,
U suze ti ćut rastopi,
Il ti srce okameni.

U radosti na sto strukâ
Sretnom čuvstvu izraz nađe
I lijeva ga ponajslade
U miline svoga zvuka,
Probuđuje sve duhove
Dobre volje, blage ćudi,
Širi ruke, širi grudi
I u kolo ljubav zove.

Slavulj-pticu slušaj sitnu
Kad zahladi ljetno veče,
Kako njojzi glasak teče
Na ugodu nedohitnu;
To je njegva nježnost prava
U glasila drugoj slici -
Otkud ime slavulj-ptici,
Njegovom glasu otud slava.

Ljubu pitam: je li moja -
A ona mi slatkom riječi
Svake sumnje sjen prepriječi
Veleć: Tvoja, uvijek tvoja!
O ta radost prevelika
Još se većom meni čini
Po sladosti i milini
Premiloga mog jezika!

Njime milim, krasnim zato
I odijevam svoje pjesme.
Oj! spjevi su njemu česme
S kojih teče obilato
I put neba silno štrca,
A odozgo rosom blagom
Po rodu se siplje dragom,
I uvela krijepi srca.

Oj! roda mi slavni glase,
Razliježi se na sve strane
Zemlje tobom opjevane
I ushićuj srca za se!
Grozno kao s božje trube
Uvjeri ih tvrdom vjerom
Da tu vrijede samo mjerom
Kom po *tebi* dom svoj ljube!

Naše gore list, 1862.

STARAC KLESAR

U prastaraj kamenari
Starac sjedi sjedobradi,
Rukovodi zanat stari:
Reže, dube, struže, gladi,
Neprestano uvijek radi,
A što radi, ne pokvari.

Oko njega na gomile
Leži blago svake struke,
Leže sredstva svake muke,
Leže znaci svake sile;
Pluzi, brane, srpi, grablje,
Malji, kliješte, noži, šila,
Topi, puške, koplja, sablje,
Dlijeta, pile i šestari;
Vesla, sidra i kormila;
Kisti, pera, kolobari;
Stijezi, grbi, žezla, krune;
Mitre, štapi, čisla, krsti;
Javor-gusle još bez strune;
A i zvijezde svakog reda,
A i vijenci svake vrsti,
I kolijevke još bez čeda,
I ljesovi još bez mrca,

I kopovi još bez srca -
Od ubjela bjelodano
Sve potanko izdjelano.
Kamenari usred srijede
Baklja gori luči blijede,
Rasvjetljuje to prostorje,
Bjeljim čini bijelo tvorje.

K starcu čeljad sveder vrvi
Sa svih strana ovog svijeta
Objeg spola, svake krvi,
Zrele dobe, mladih ljeta,
Zdravo, bolno, umno, ludo,
Sretno bijedno, dobro, hudo;
Pojedince, četimice,
Leti, trči, hramlje, plazi,
Željno k njemu sve dolazi,
Klanja mu se do zemljice.

Oko starca svijet se zbija,
Izabire svatko sebi
Što mu valja po potrebi
Ili po želji što mu prija.
Silan ogled tu je stvari,
Ispit, pokus, premetanje,
Vika, buka, natjecanje,
Jagma, stiska - sajam stari:
Ali starac ne pazari.
Studen, stvrdnut ko iz leda
Mirno sjedi, rad svoj radi,
Niti sluša, niti gleda
Komešanje te čeljadi.
Samo katkad digne vjeđe,
Okom mahne, sakup prijede.
Migne amo, migne tamo,
Svijetu dare ponaznači,
Ali po svojoj volji samo.
Zalud molbe, žalbe, plači,
Zalud kletve i zdvojenja:
Što odluči, to ne mijenja.

Koji sretni te radosni,
Koji bijedni te žalosni
Darenici odilaze
Svaki s' svojim kamen-darom,
Stazom novom ili starom
Širom zemlje prostor gaze.
Ali taj kamen tvar je huda:
Svakim časom više tešča,
Nosioce stoji truda,

Stoji znoja sve to žešća,
Malakše im sila pusta
Svakim krokom ispod njega,
Naposljetku svaki susta,
K zemlji kamen pritisne ga.
Površajem zemlje cijele
Kamen-kipi svud se bijele,
Kraj bilježe putnom vaju,
Gdje putnici počivaju.
Vječnost to je kamenara,
Božja Provid luč u srijedi,
Ljudski udes starac sijedi,
Od kamena mnoštvo dara
To su sudbe i sudbine
Ljudskoj sreći ili bijedi
S koje svaki put svoj slijedi,
Putujući svaki gine
Dok u grobu ne počine!

1862.

HRVAT ILI SRBIN

(Nekom prijatelju)

Ti se na me srdiš, mili pobratime,
Veliš: "Srbin jesi, srpsko imaš ime,
Tvoji pradjedovi svi su Srblji bili,
Na Kosovu polju morda krvcu lili,
A ti, njihov unuk, za Srblje ne mariš,
Već se u Hrvatsku pokvarenu kvariš!"
Tvoj me ukor, pobre, tišti odveć jako,
I da nijesam vojnik, pod tiskom bih plako;
Al ovako, znadeš, lake su mi misli,
I popuštam ondje gdje bi drugi stisli.
Izvan, ako hoćeš da se porvamo,
A ti sedlaj noge ter dojaši amo,
Ustanovi mjesto, vrijeme i drugara,
Pa ćemo raspačat što nam srce para,
A u cijelom svijetu neka spomen bude,
Da su do dva brata bili dvije lude.

SUHO DRVO

I

Oj ti moje milo drvo!
Zeleno si bilo prvo,
A uvelo jaoh sad!
Zar ti ne bi tlo po ćudi,
Il ti žega, mraz nahudi,
Otkud li ti dođe jad?

Posadih te i uzgojih
Mnogim trudom ruku svojih,
Posvetih ti mnogi čas;
Sve napretkom tvojim tekuć
Ja odrastoh, tako rekuć,
Uz tvoj vitki stas.

U hladu ti mnogi mio
Ljetni san sam probavio
I snivao slatko tu;
Sad kroz grane osušene
Peče sunce svud na mene,
Na oko mi ne da snu.

Na te bi mi dosad ptice
Na pjevanje pjevačice
I na noćaj znale doć;
Sad ni jedne više nema,
Da tu pjeva ili drijema,
Pusto si mi dan i noć.

Da te natkrit ja pohitim,
Od sunca te da zaštitim
I od svakog vjetra zlog,
Bi l' se time tvoje milo
Povratilo zelenilo,
Bi li dao dobri bog?!

Suzami te da zalijevam,
Srdašcem te da ogrijevam,
Da cjelova dam ti sto,
Bi li, moje milo drvce,
Da ti dadem svoje krvce,
Bi l' pomoglo tebi to?!

Oj zaludu ja se mućim,
Da ti lijeka još dokućim
I produćim mio vijek!
Gdje smrt svojim žalcem bocne,
Tu pomoći sve su docne,
Tu je samo zemlja lijek!

Skoro, možda preko noći,
Nemilom te svojom moći
Oborit će vjetar hud,
Pa ti ode, ode slatka
Ugoda mi bez povratka,
Ode s tobom sav moj trud!

Zatim malo još vremena,
Pa ti neće bit spomena,
A ni meni možda već,
U postelju hladna groba
Skupa ćemo možda oba,
Da spavamo, skupa leć.

II

Zašto crne misli tako
Zauzimlju duh nam lako,
Kad nam gine mila stvar?
Zašto tvarna svaka ljepost,
Zašto tvari krhka krepost
Tolik ima za nas čar?

Kad vidimo svakog danka
Da tu nema ništ opstanka,
Da dolazi svemu kraj,
Zašto veće ne viknusmo
Na svijetu otkad tu smo,
Na prirodni zakon taj?

Zato jerbo kao mravi
Puzavci smo ovdje pravi
Na površnu samo tlu,
Kojim svijet je tlo kud plaze,
Te što na njem ne nalaze,
Toga ne ima za njih tu.

U zemaljskom svome nizu
Naučni smo samo blizu,
Daleko nam ne ide gled;
Stoga nać se ne umimo,
Nit si život da smjestimo
U pravi mu viši red.

Smijemo se mi djetetu,
Kad igračke plaće štetu
I uzdahnut znamo tad:
Oj mladost, oj ludosti,
Radi kakve ništavosti
U tolik se daješ jad!

S našim plačem isto ti je:
Viši mu se razbor smije
I kukavce žali nas,
Da po umu toli plitkom
Ništetnijem za gubitkom
U nebo nam vapi glas.

Oj čovječe, mučeniče,
Šta ti mukâ ne proniče,
S kratkog samo vida tvog!
Da si možeš pregledati
Vas imetak prebogati
Što ti ga je dao bog:

Gavanom bi vidio se,
Kom vjekovi diljem nose
Blago u skut jedan sve;
U tom ćeš naći skutu
Što vremenom na svom putu
Poizgubi kadšto gdje!

Jerbo ništa i nikada
S božjeg svijeta ne propada,
Već promjenom ima tijek
K napretku si daljem samo,
Da sve ljepše bude tamo,
Gdje je svemu vječit vijek!

PJESME SLADOGORKE

1.

Bi li, dušo, meni cvijetak dala,
Što ga носиš na njedarcu svome?
Da mi dadeš, ja bih reko: hvala,
I još bih te poljubio k tome.

"Ovaj cvijetak ne vrijedi toliko
Da za njega ti mene poljubiš,
Tvoj je cjelov blago preveliko,
Neću da ga ispod cijene gubiš."

Neka, dušo, da ja cjelov gubim,
I gubiti katkad nam je milo,
Daj da tebe ja samo poljubim,
A to makar i badava bilo!

2.

Tvoj se golub nježno, umiljato
Sve na tvoja nedarca privija,
A ti njega jošte gladiš za to,
Kao da ti ta smionost prija.

Daj da njega ja zamijenit mogu,
Ja ću biti čedniji sto puta,
Među neću prekoračit strogu,
Nit mi oko neće da zaluta.

"Skrb za tvoju čednost to mi brani,
Jer ti oko sve nekako vreba,
A kud oko, tud i želja kani,
To je narav u svakog jastreba!"

3.

Dođi k meni, sunce moga vijeka,
U tebi mi jedina utjeha,
Ti jedina možeš dat mi lijeka
Koga drugdje tražim bez uspjeha.

Ljuta rana još od prekolani
Na lijevoj me strani eto kolje,
Da mi dođeš priviti se strani,
Mislim odmah bilo bi mi bolje.

"Žao mi je tvoje lijeve strane,
Al zajedno i tješim se lako:
Vrijeme lijeći sve na svijetu rane,
Dok ja dođem, zarast će svakako."

4.

Ti bosiljak kraj dvora si sadiš,
Te njime ti sve miriše dvori,
Kao da ih mirodijom kadiš
Što na suncu istočnome zori.

Da je meni tim mirisom biti,
Oko tebe treptjet svejednako,
Miloduhom tebe opojiti,
Ugodnikom bio bih ti tako,

Pa ti ne bi više mogla reći,
Ko što sada, da sam pasja para.
"Al bih rekla, promjenu ćuteći:
Da bosiljak nečim zaudara."

ONAJ!

Onoj kojoj blagi slučaj
Mene svrati u naručaj,
Kad na putu noću tamnom
Putovahu tuge sa mnom.

Onoj kojoj sretno pođe
Za ručicom bijelom, milom,
Udomit me opet ođe,
Gdje već bijah samo silom.

Onoj kojoj božja milost
Vlast podijeli anđela si,
Te pomiriv meni bilost
I budućnost svu mi spasi.

Onoj koje tople ćuti
Otkravljaju srce moje,
Te mi jadno opet sluti
Da je ljepše bit udvoje.

Onoj kojoj sav iolak,
Što još imam ovdje bića,
Želim dati na ispolak,
Za njezina polak žića.

Onoj kojoj na koljena
Spustit želim trudnu glavu,
Kad mi klone bremena
I ponikne k vječnom spavu.

Onoj koju ljubim, štujem,
Uz koju si nebo snujem
Na tom svijetu, paklu svojem,
Onoj ovu pjesmu pojem!

Glasonoša, 1865.

SLAVJANSTVU

Skidam kapu i do crne klanjam ti se zemlje,
Stupiv na tvoj vidik, na čudovilo čitava svijeta,
O veliko, silno, preslavno, svemožno Slavjanstvo!
Duh mi trepti ushitom i silno raskriljuje krila
I smionim okom hvata se neba visoko,
Hoće da tebi na čast visoko danas poleti.
Ali gdje mi je glas dorastao tvome na svijetu,

Gdje li mi gusle prema tebi jake da mi ne puknu,
Kad mi spjev, munjom usplamtiv tvojega žara,
Stanu grmjeti uz njih. Oj po želji da mogu,
Da ti ispredem žice iz zlata sunčanijeh zraka,
Da ih od brijega do brijega prepnem sinjeg preko mora,
A gudaom sjajna da je meni nebesnica duga,
Pa kad zagudim, da mi zatutnje mora dubljine
Ogromnim šumom sila si tajnih, a vali
Gore ono mi prirode milinje da slažu,
Kojim njoj zuje povjetarca i ptičice poju,
A da sve to jekom stostruči svod mi nebesni
I opet veličajnim sve ujedinjuje skladom:
Tada bih samo, o tada jedino udesiti mogo
Pjesmu onako ko što vrijedi ti sila i slava,
Pošast i još veća budućnost! Kud ti je pukla,
O silno Slavjanstvo, pučina? Kakono more
Sali te ruka božanska zemlji u krilo, i premda
Zaljev mnogi i mnogi nakrnji tebi tuđinstvo,
Ipak još te imade toliko, da kad se iole
Samo makneš udom kojim, sva se zemlja zatrese.
Tuđin stoji svud na obalah tvojih izbuljenih oč'ju,
Skrštenih ruku i u nehvalj diveći se tebi.
S tebe jadnik strahom protrnjuje. Zašto se boji?
Oj, po tvojoj veličini mjeri mu pravedna savjest
Osvetu štono ide ga za silne grijehe na tebi.
On gusarski brođaše po tebi, zastava krsta
Stijeg mu bijaše, prosvjeta cilja izlično svjetlo;
Ali jadra naduta gadnim dobiti dahom,
Krm rukom ravnata grabežljiva koristoljublja,
Mač mu veslaše, koplje diraše dna ti se, a za
Lađam sveđ mu plovljahu u krvi na gomile mrci,
Ah, ubjenici tvoji. Nebu je plakati bilo:
Plod si gledeći blagog truda, na polju čovještva
Najljepši rodnoj po sreći tad, kako ga crna
Kosila kletva, a njegovanja uspjeh si gledeć
Najveći tad po broju ljudstva, kako ga divljač
Harala bijesna na uštrb vjekova; rječju - gledeći
Lik si najsličniji tad na zemlji, kako u božje
Ime bezbožnost ga trla opaka, i porad
Krstu kako na krst razapinjala narod najblaži,
Najpobožniji na svijetu. A čime krvavi
Taj si tuđinstvu vratilo zajam? Zaista krvlju!
Ali svojom junačkom mnogih u borbah azijskom
Sa divljadi kobnom koja mrakom si i ono
Malo sutonske prijetiše utrnut luči,
Što na zapadu svijetu tinjaše. Tada već shvativ
Zadaću pram veličini si velikoslavnu, nijesi
Marilo u mnogom se zgodnom osvetiti času,
Ljepša zgoda činjaše se tebi - jaku međniku
Progledaloga svijeta i slijepog - bit posrednikom

Onog, a navalam ovoga grudi junačke
Opirat štitom. I kao što tad si stajalo dvojakom
Ponosno slavom tako stojiš i sada na međi
Tih svijeta divom doraslim zvanja na zemlji
Najvećeg: jednom dohvaćaš sa zapada rukom
Zvijezde prosvjete, drugom siplješ ih po tamnom Istoku;
Al to dika ti nije jedina; još većim
Možeš ponosom do neba dignut vitešku
Glavu. Digni ju, digni smjelo i veselo svijetu
Na ugled, nek svud ti vidi se na čelu junačkom
Svijetli cjelov kojim božja te ljubav posveti
Ovdjeka svetu si radu. Neba po neizmjernom
Prostoru zvijezdami Tvorac raspisa ljubavni zakon,
A tijekom vječnim svih naredba si kroz vječnost
Vlast joj podijeli. Namjesnicom tako mu ona
Svud i uvijek napredno radi: likuje, krasi,
Mekša i gladi, miri, kroti i pitomi,
Blaži, plemeni, sveti, upriličuje bogu
Sve božje na svijetu, - tebe odabra, ovlasti
U ljudskom pokoljenju na zemlji biti junakom,
Njojzi ljubimcem. Ah, ne dodijeva dobro na zemlji
Neba ljubimcem: nebu težaše oni, a pakla
Dugo izimat se tužnim nije moguće; te tako
I ti vjekove već mukâ nižeš na života
Nit si, na svakome udu ogromna si tijela
Sa drugojačije osjećaš se boli čovječje
Bolnim. Kolje te mržnja, sebičje i nesloga, ljuta
Kolje te zloba i jal, sve strasti krvi tuđinskom
Tvome ucijepljene zdravlju. Ta krv sveder otrovnim
Kvascem vrije u tebi, s nje buni ti se cijela
Utroba, ti trtaš, glavinjaš, posrćeš smirom,
Al ni jednim korakom stupit ipak ne propuštaš
Dalje na stazi k jedinstvu; ne k onomu koje ti
Zlobni podmeću neprestano dušmani, k onom
Jedne glave sakupnom krunom ovjenčane
Svim na silu (s krune tolike glava bi ljudska
Klonula svaka), već k onom što ga krunit imade
Stoglava sloga uzajamnim vijencem si na volju
Svim, jer svim na sreću. Sloga je zora, naviješta
Ljubavi danak uvijek, tebi zaruđuje lice
Zdravlja rumenilom već, lice blijedo od sank
Bolnog. Već ti Krkonoše, Triglav, Tatra, Balkan i
Ural i Velebit plamte novimi Horebi
Duha božjeg opet govorećeg; već ti se Vuga,
Visla i Dunav, Vutava, Sava i Drava novimi
Sjaju Jordani, gdje se krste novorođene misli
Vijeka novoga; već ti se suza rosa svjetluca
Svud nadom utjehe blize; jutarnje ti magle
Već kažu zlatnima se slikama sjaja budućeg;
Rano vjetarce, slutnja preblaga, već ti kriocem

Svojim hladi čela i grudi, rastrešene ter ti
Misli i ćuti zgrće malo-pomalo svijesti u sakup;
Duhovi sa zadnjim sankom bore ti se, zadnjem
Srca ti otimlju se čamu, brecaš se i pružaš,
Prevraćaš se i oči tareš si, već si na mahu,
Da se probudiš, da progledaš slogom u prekrasni
Božji danak, kojemu ljubav je sunce; oh, skoro,
Skoro će tvoji osvijestit se puci, ustat i širit
Jedan drugome ruke, cjelivat si lice, za sreću
Pitat se i za junačko zdravlje; skoro će ljubav
Lomačom sreće presilnom buknut: ognjište
Sva široka će tvoja biti joj zemlja, gorivo
Srca tvoja svakolika; velebitan to će
Biti joj primjer donde nečujen, neviđen na svijetu;
Svijet će vaskolik njim se zapanjit, njemu se divit,
Gledat i gledati, dok mu se struji zablješten ne poda,
S njim se u jedno ljubavi carstvo ne steče, u ono
Carstvo koje na zemlji božjim knjige proriču.
U velikom tako sustavu svijeta kretao ti si
Moćno, u vječnoj ljudskoga napretka borbi
Silan mu zatočnik kom da svi puci na zemlji
Skut ljube u harnosti čuvstvu! Ali ova dok
Tamnica zvijezda koju nazivlju sužnji joj crnom,
Dok rodiljom svih bude tugâ i nevoljâ,
Čim da imade kaznit si sužnje, nemoj da se na njojzi
Nadat priznanju; s ključeva što ih nosiš, tamničarom
Robovi njeni nazivat i mrzit će tebe; tek ona
Blažijom kad bude s ljudstva boljeg si, kad svijet joj
Progleda, razabere bistro i pravo upozna
Ustroj na zemlji nebesni, priznat će tebe i onda
Slavit dovijeka neba ključarom. Zasada samo
Mladi naraščaj tvoj listom okolo groba
Padših predsudâ hvata se kolo u jedno
I uz tutanj kojim udara duh vremena gromno,
Hod čovječanstvu tipareć, slave pjesan ti slaže
A i s pjesme te svijet na sve četir već strane zamnijeva.

Glasonoša, 1865.

NAŠA ZEMLJA

Zemljo naša, zemljo mila,
Slavna majko roda slavna,
Ti kolijevko starodavna,
Gdje se rađa hrabra sila
Od vjekova koja svede
Krstu brani svete međe!

Gizdava si, ponosita
Zatočnika svojih dikom,
A na užas protivnikom
Kao groblje glasovita.
Do dva svijeta što se kolju,
Mejdan dijele na tvom polju!

Preko šuma zelenica,
Između rijeka srebrenica,
Pa od mora sve do mora
Ti se stereš divnim sagom,
Ti se kitiš svakim blagom!

Žarkim suncem, modrim zrakom
Smije ti se Otac s neba,
Imaš vina, imaš hljeba,
Imaš svega srcu svakom,
Kom si mila ti u svemu,
Te sve tvoje prija njemu!

Obiluješ svakim miljem:
Milim zvukom guslo-žica,
Milom krvi ljepotica,
Cvatiš smiljem i koviljem,
I na uzor u sve glase
Oriš s divnih pjesama se!

Oj sve tvoje krasno li je
I premilo svakom sinu,
Koj' ne ljubi majku inu,
Koj' pastorkom tebi nije,
Već uz hranu tvojim kruhom
I tvojjem diše duhom!

Zato, sinci zemlje ove,
Prionimo k njojzi dolje!
To je naše sveto polje
Na koje nas život zove
Da radimo, da tvorimo,
Da se na njem proslavimo!

Stojmo čvrsto na tlu tome,
Stojmo svi u jednom kolu,
Svoju zemlju, makar golu,
Sačuvajmo rodu svome
Na njoj život da mu pravi
Tuđi korov ne zadavi!

Prah pod naših koracima
Prah slavnih nam pređa to je,

Prah Zrinjskoga i Hrvoje
I mnogijeh sličnih njima,
Budmo i mi vrijedni dosti
U njem shranit svoje kosti!

Naše gore list, 1866.

SVOJOJ SESTRI JEDINICI

(Umrta 25. veljače 1867)

Jadna sestro, kukavice moja,
Život dakle dotuži i tebi!
Dalje ti ga nosit možno ne bi,
Na pol puta klonu sila tvoja.

Pozna ti se trag suzâ i znoja
Kud si išla u zemskoj potrebi,
Da prehraniš samo jade sebi
Od jednoga do drugoga boja.

A ti, blaga, nikom ne nahudi!
Kao da te mjesto nogu krila
Nosijahu na toj zemlji svudi,

Zemlja te je malo osjetila,
Oh i tebi ona laka budi,
Ko što ti njoj teška nijesi bila!

RADOST I MUKA PJESNIKOVA

Majka ima lijepe kćeri
Na udaju usporedo,
U njih joj je sve milinje,
Sveđ ih pazi i ogleda,
Ljubi, mazi i njeguje,
A u misli već nagađa:
Kako koja udat će se,
Jer ne dvoji ni najmanje,
Da će svijet se jagmit za nje.
To je radost sretne majke,
Ali majka uboga je,
Nema svile ni kadive,
Nema resa ni nakita,
Da bi kćerke odjenula
I pristojno izvodila

Bijelom svijetu na ugledu,
Veće mora jadna mati
Prnjami jih odijevati.
To je muka tužne majke.
Ima pjesnik lijepih misli,
I žarkijeh čustva ima,
U njih mu je sve milinje,
Sveđ ih pazi i njeguje,
Mazi, ljubi, obožava
I visoke smjere snuje:
Kako će se dopadnuti,
Kad izađu u svijet bijeli
I razviju čar svoj cijeli.
To je radost pjesnikova.
Ali pjesnik oskudjeva
Na izrazu, na odjevu
Svojim mislim, svojim čustvom.
Uzor stoji pred njim jasno,
Ali tužan ne uspijeva
Njemu riječju oblik dati,
Krpež mora u svijet slati!
To je muka pjesnikova.

Vijenac, 1869., br. 5.

BOGU

I.

O Bože silni! sićušan crvak tvoj,
Kojemu sijeva glavica s iskrice
Tvojega vječnog svjetla, otaj
Crvak miče se na slavu tebi.

Dahom mu svojim iskricu tu razsjaj,
Da tebi sija on što većom ljeskom
I krijesnicom bar da bude međ
Svjetlilonoscima tvoga slavja!

Uznešen žarkom ljubavi k tebi on
Gori od želje: shvatit, obsegnut i
Pjesme si vijencem tvoje biće
Oviti; ali zemniku tužnom

Pamet se muti, um se zapanjuje
I klone miso tajnu motreći tvog
Bića tekuću kroz svu vječnost
I po beskrajnosti svud rastrtu.

Kam' godjer krene duh mu se svagdje te
Vidi i čuje, svagdje tvojim se on
Divi čudesom i u svemu
Ljubavi, mudrosti i svemoći

Pozna ti trag; sva priroda govori
O tebi glasom svojih bezbrojnih na
Udiv stvorovah, ili mukom
Kazuje na te, da jesi - svagdje!

Ti jesi!... a šta jesi?... kojim da te
Likom okruži, kako da zahvati
Ljudska te miso, kada ti se
Njoj otimlješ ko daljina oku

Na strane sve i svud? ah u zrcalu
Ljudskoga tijesnog pojma cjelovite
Slike ti nema - mjera ne mož'
Da neizmjernosti, kap da moru

Bude okvirom! Ti sve nadilaziš,
Svih preko međah ti se raširuješ,
Svih iznad stupnjah ti se dižeš,
A što o tebi u um siže nam,

To jeste ono malo, i sužnju što
Od neba silnog tijesan na prozor mu
Uze zasijeva! - Šta si umu
Ostaje tajna dovijeka; ali

U srce svako, kom' se otvaraju
Pram nebu čuvstvah cvijeti, neprestano
Sipe, ko blaga rosa, vijesti:
Kakav nam jesi, o Bože tajni!

II.

Ti jesi blag i dobar i milostan,
Ti jesi jak i mudar i pravedan,
Ti jesi svet i blažen - o ti
Jesi jednome na struku razvoj

Svijuh vrlinah! Um si nad ume sve,
Vječnik vremenah, car neizmjernosti,
Vladar udesah! Tebi nema
Para, ni druga, ni premca, niti

Takmaca: jedin ti si za sebe u
Svemiru bitnik, a sva druga bivad

Pram tebi to su praške, što tek
Tvom se na suncu vide da jesu!

Sve s tebe biva: vir si, iz koga svi
Životi teku, more, u komu se
Sve smrti tope, uzrok prvi
Svega na svijetu i cilj mu zadnji!

Ti sve razvijaš i unapređuješ
Mijenom: sve ide i prolazi, svemir
Vječni je svemijenj, ti jedini
Samo u njemu vječna si stalnost!

U vrijeme miso kamo god zaroni,
Kam' godjer prhne ona u prostoru
Svud tebe nađe, ali tebi
Iskona nigdje ni konca: vječnost

Tvojim je vijekom, vas sioni svijet
Tvojim je stanom! a u svijetu tom
Silnom ne mine časak, niti
Kapljica kane, nit listak šušne,

Nit ptica pisne, misao krene il
Srdašce kucne igdje i ikada
Bez tvoga znanja; sve bezbrojne
Stvorove svoje i sve im znake

Opstanke i sve jave života im
Imadeš ti na umu, i svim se ti
Odzivlješ ocem pravednikom,
Ljubav bo tvoja svijuh je majka!

Sva sila, sva moć svijeta ovog tvojoj
U ruci leži: njom svemogućnicom
Tvoriš i držiš i ravnaš sve
Svijete i vijeke, i njom ih mrviš!

A tu uz moć i silu, koja tvojoj
U ruci leži, ona opet ti je
I blaga svakog puna, tako
Njom i usrećuješ sve što činiš,

I sreću svu u vlasti svojoj imaš.
O ti ju vječnim milosti poplavom
Širom razlijevaš, i vaskolik
Svijet vječitim uspjehom nataplješ;

Al joj i svaku kapljicu ujedno
Na vagi pravde strogo dosuđuješ

Jedincu; ti sav svijet svojoj po
Volji udesuješ i periš i

Na boljak putiš; al slobodnoj ipak
Tim volji na put ne staješ nijednoj;
I tako ti i zlu na moru
Svijeta valovat svakom dopuštaš;

Al vali svakom sleći se moraju
Opet međ stalne obale smjera tvog
I nosit općem blagoslovu
Lađe: u tom ti višnja je mudrost!

III.

O Bože! tko da smogne iznijeti na
Vidik vrlinah tvojih svekoliko
Obilje, tko da suncu svijeta
Sve izbroji blagotvorne zrake?

Na koncu svaka pjesma umorna na
Podnožje pada tvom veličanstvu i
U skrušnji svojoj samo jošte
Tepati može moleć se tebi:

Ja samo tvoje zvučak sam milosti,
I prah je stan moj, ter povjetarce, što
Iz njega časkom dignu mene,
U nj me opeta i spusti evo.

Oprosti, Višnji, da se u tvoju ja
Zalećeh visost, vrh nedokučnosti
Odabrav svrhom sebi, da se
Omjerih tvome na neizmjerju!

Slavom se tvojom vjekovi svi ore,
Nebesa ječe njome i sunce ju
Svjetlom prijavlja suncu, a glas
Moj šta je zboru u tom svemirnom?

Što hak slabog na izdahu lahora
Uz huk vihrovah - što i praporca zvek
Uz tutanj zvonah - što i puć u
More kamečka uz šum valovah!

Vienac, 1869., br. 1.

ZVANJE SLAVJANSTVA

Božja sveta ruka rasu
Po širokom krugu zemlje
Razne puke i narode.
Po iskricu svakom dade
Svoga uma, svoje moći.
Komu dade oštroumlje,
Komu mudrost, komu blagost,
Komu jakost, komu nježnost,
A slavjanskom uz sve oto
Dade još i ljubav svoju,
Pa mu reče davajući:
"Najveći si i najjači
I raširen svud po zemlji,
Zato čuvar njoj mi budi!
Kad joj svijet se izopači,
Oštroumlje kad se smuti,
Mudrost kada precijeni se,
Jakost kada razdivlja se,
Blagost kada raspusti se,
Nježnost kada razmazi se:
Ti osvijesti, ti razbistri,
Ti ukroti, ti ublaži,
Ti okrijepi, ti uznesi,
Ti mi spasi svijet na zemlji!"

Vienac, 1869.

NIKOLI ZRINJSKOMU

I.

Junače divni! rado li pjesma se
K tvojoj uzvija slavi, ko orao
K sunašcu žarkom, al nijedna
Nje se dovinuti kadra nije.

Ni moja ova! ali i ona se
Nek čuje, glasom neka si bude i
Slabim supijev bar jošte jedan
Više u zboru tolikih pjesni.

Širom bo našoj svijet po domovini
Miloj poprima gusle i premda ga
Kukavca ovog doba bijeda
Samo na plač navraća i lelek.

Ipako taruć oči i tugu si
Krijući dirka rado u žice i

Pjeva - oj pjevo on bi tebi
Pa mu i pucalo srce uz to!

II.

Kad smrt oporni Siget pokorila
I nemilom u njem poudušila
Rukom svakoji dah života,
Veselo tada uskliknu ona:

"Oj ja se mrakom danaske trostrukim
Ogrnut imam pravo, imadem i
Radost, jer junak ponajvećji
Danas se pokloni vlasti mojoj!

Tu poda mnom i ti sad u nemoći
Ljudskoj si ležiš kano svaki drugi
Na zemlji rob moj; - zdrobljen mrav si,
Prašak u prašini, ništ u ničem!

Trag tvoj sa zemlje minu, i vremena
Val, što no časkom glas nosijaše ti,
Umuknu, propast ponad tobom
Ždrijelo si sklopi i - tebe nema!

A ja koracam sad po razvalinah
I tvojih i tvog Sigeta ponosno
Dobitnicom, ja - nadživljujuć
Sve - u svemiru jedin sam život!"

Smrt tako; a duh tvoj o junačino,
Na to će svoje riješit se ljupine,
Obuć se svjetlom i uskrilit
Let si u neba visine sjajne.

A smrt zlovoljna, muklo pokunjiv se,
Zamahne kosom triput za njime, al
Ubojiti mah joj ne smaže
U neumrlosti segnut kraje.

S tog plane gnjevom sva i zakune se
Kletvom prestrašnom, tom da će plemenu
Na zemlji svaki trag zatrijeti, -
I već odavna održa riječ si.

Zatro se Zrinjskim trag, al o bane, još
Dosada glas tvoj nije i nikad, u
Sve vijeke, neće, dokle god nam
Vjekuje rod u junacih svojih!

III.

Mnogi i mnogi ljudi na glasu mru
Bez glasa ikog, smrt je života im
Dobitak vas; ti pako za smrt
Život si dobio neumrli.

Oj konca krasnog, koj se produlji u
Vječnost beskrajnu! On ti je nagradom
Sigurno za čin, koj znamenit,
Odlučan bje za budućnost našu.

I tako jest: krv tvoja prolila se
U žrtvi svetoj domu i kralju, a
S rumeni njene čitavome
Rodu zarudje se lice nadom.

Nadom postojnom; jerbo od kada o
Tvojem junaštvu obi si rogove
Polumjesec, od tada već i
Sjaj mu sreće kržljavi jednako.

Tamni i tamni on, a uz njega sve
To - ljepše sijeća zvjezdica naša, te
Naskoro otaj grb osmanski
Blistat će samo sa luči naše.

Naskoro mrcem bit će tjelesina,
Koju na noguh držat ni pomoći
Tuđe ne znadu više; past će
Ona, po zaključku past će Božjem!

Ter ljudi, Božji radci, odavna već
Grob hladan rede njemu; pri radu jih
Otom vodi duh tvoj, junače,
Taj nepomirljiv njegov protivnik.

Junače Zrinjski! ponosno narod te
Zove svojim i rado ti spomenu
Grli, penjuć po njoj se rad u
Nebo bolje si sreće na svijetu.

Već trista ljeta on te oplakuje,
A sad iz ruku smrti trgno bi te,
Da mož', silom i sto života
Dao bi tebi; jer on već sluti,

Da samo junak - duh će ga spasiti,
Duh samo onaj, što mu najjasnijom

U tebi zvijezdom za života
Svega prosinu. O slava tebi!

I tvom junaštvu slava, a blago si
Svim nama, koji tebe imamo i
Po tebi lijep svoj uzor, kako
Braniti sveder valja nam svoje!

IV.

Na grob polažem tvoj, o junače, i
Ja evo cvijeća kiticu svoga, i
Škropim obilnim suzicama ju,
Ne bi li dugo ti svježja bila.

Opijelo su već pjesme držale ti
Mnoge, i mnoga suza je kanula
Pri grobu tvom, rod naš vaskolik
Sveder uz suze pjevo je tebe;

I dok bude u nas običavalo
Potomstvo svetu namirat baštinu
Slavnih si pređa na užitak
Svome također potomstvu, i dok

Budu ju davor-glasnice pjesme, ko
Ptica selica jata, prenosile
Sa vijeka jednog vijek u drugi
Preko zabiti na svijetu, dotle

Sved bit će pjesni, biti će plača za
Tobom junakom, tebi nadiviti se
Nijedno neće doba, jerbo
Neće nijedno većjega slaviti'.

Vienac, 1869., br. 18.

SVESLAVLJE BOGA

Kada cvijetak gledam u travici,
On će reći: "Stvor sam višnjeg Boga,
I ja njegov posvećujem dicit
U ponizju časak žića moga."

Na domaku zmiji otrovnici
Od straha mi ustavi se noga,
Al će ona: "I moji su psici
Samo slava Boga silenoga."

Malen potok i velika rijeka,
Hridje, drvlje, ravnice i gore
"Slava Bogu" pjevaju odvijeka.

Boga vidi, tko mu gleda stvore,
Boga čuje, tko ne će, da nijeka
Živa glasa kroz svijeta prostore.

ZMIJA

U Sahari zmija leži
Na gorućem pijesku,
I blaži se otrovnica
U sunčanom lijesku.
Nij' joj prevruć ozdo pijesak,
Niti sunce zgara;
Trebalo da si otrov skuha
Dvostrukoga žara.
Po Sahari nema puta,
Nema po njoj staze,
Po pijesku joj bestražice
Svi putnici gaze.
Ali zmija ipak sluti
Kud će proći koji,
I zasjedno tu mjestance
Ona si prisvoji.

Eto čete Beduinâ
Na brzijeh konjih,
Prah ko magla smeđožuta
Vije se oko njih.
Lete strijele prolete,
Samo jedan zaostade,
Nesreća ga sreće:
Ovila se oko noge
Konju zmija ljuta,
I u bedro ujela ga
Otrovnica žuta.
Posrnuo konj i pao
S griza prebolnoga
I pada se povalio
Beduina svoga.
Gleda ovaj da se otme
Položaju hudu,
Al ujede i njegov zmija -
Trudnja mu zaludu.

Na oazi nedalekoj
Zakukala žena;
Beduini vratili se
Bez supruga njena.
Skoči jedna k onoj strani,
Otkud došli oni,
Korake joj ljubav vodi,
A bojazan goni:
Ide tražit nesretnica,
I nađe si muža
Gdje se svoga uza konja
Umirući pruža.
Cikne kao pomamljena,
Nice k njemu pane,
Zagrli ga te na noge
Podizat ga stane.
Al pomoći nije njemu,
A ni njojzi više,
Od zmijina jerbo jeda
I ona izdiše.

Sa oaze za materom
Plače dijete malo,
Nenaviklo biti samo,
Za njom dotrčalo.
Dotrčalo i materi
Na grudi se svilo,
A mati si zagrlila
Svoje čedo milo.
Oj grli ga, grli, majko,
Zadnjeg ti je puta,
Jer i njega već ujela
Otrovnica ljuta.
Četiri se tijekom mrtvaca
Tuj sa zmije slože;
Što l' na svijetu jedna zmija
Zla počinut može!

Zapari se na pustari,
Krene samum vrući,
Oblačine silna pijeska
Pred sobom vijući.
Poravnjuje stare hume
I nanosi nove,
Te zagrne svojim pijeskom
I mrtvace ove.

Mogila se sve pomalo
Nad njima napravi,
Jedin spomen kog pustara

Svojim mrtvim stavi.
A mogili savila se
Zmija na vrhuncu,
I blaži se kao prije
U žarkome suncu.

Vienac, 1870.

BOŽE ŽIVI!

Bože živi, blagoslovi
Srdaca nam plamenište,
To hrvatsko hrvalište,
Svetu zemlju, mili dom,
Da se mladi, da se novi
Svakim miljem rodu svom!
Bože živi, blagoslovi
Svetu zemlju, mili dom!

Bože živi i sjedini
Troju zemlju jednog roda,
Tuđa radost, naša škoda
Da imala bude kraj.
Kad smo jednog oca sini
I jednu nam majku daj!
Bože živi i sjedini
Jednog roda troji kraj!

Bože živi i okrijepi
Rod naš slavni, rod naš mili,
Da odoli svakoj sili,
S kojom mu je biti boj.
Uskori mu danak lijepi
Kad će biti samo svoj!
Bože živi i okrijepi
Narod naš za svaki boj!

Bože živi i uskrili
Našu sreću dosad jadnu,
Protivnici da joj padnu,
Prijatelji steku moć.
Daj sunašcu, Bože mili,
I pred naša vrata doć!
Bože živi i uskrili
Našu sreću, našu moć!

Bože živi i raširi
Svetu vatru rodoljublja,

Svako srce budi zublja,
Svako oko budi plam,
Da s narodne svete stvari
Sav usplamti narod nam!
Bože živi i ražari
Rodoljublja sveti plam!

Bože živi i povrati,
Što je naše, nama skoro,
Ljudska pravda vraća sporo,
A duguje dugo već.
Staru bar nam krv naplati,
Dok ne bude nova teć!
Bože živi i povrati
Nama što je naše već!

Vienac, 1870., br. 5.

BISKUPU STROSSMAYERU

Drhtnu Rim vječni, sva se zemlja lećnu
S Tvoga gromnog, s Tvog potresnoga slova -
Kako da naš svijet ne ustrepti s Tebe
Radosti silnom!

Već od trešnje te starinskoj na zgradi
Puće zid diljem, iz mračnih mu rupâ
Već lete širom nepokojne sove,
Miševi slijepi

I druga noćad, a ovoj nemani
Suprot svud prhéu bjelodanke budne
Ptice međ kojim evo i pjesme mi
Tebi na slavu.

Zdravo, naš slavni, veliki junače!
S ponosom gleda na milog si sina
Zemlja nam rodna, s ponosom zove Te
Narod ljubimcem;

S ponosom sav svijet pripoznaje Tebe
Prethodnikom svog neodoljivoga
Tijeka pram stalnom, vječitom si cilju
Uzorna boljka.

Zato tutnji on na sve strane dikom
S Tebe, a mala, prezrena hrvatska,

Za koju svijet taj ni ne znaše skoro,
Sad je na glasu. -

Oj sviće nov dan! Već mu svjetla zrake
Dopiru prve ter se njimi veće
Sijevaju ljudstvu i vrhunci, glave
Veljih umova;

Magle već s dušâ padaju mnogih i
Prodire u svijet čistiji razuma
Zrak, i rudi svod nebeski mnogom se
Razbornu oku.

Danu tom vjesnik zlatoustan Ti si!
Njemu su sjajne Tvoje riječi prvi
Spjev ptice râne za kojom će skoro
Slijediti druge.

A za njim žarko i sunašce granut.
Danu tom novom oj raduj se, svijete;
Al uz tu radost nama i ovu još
Zamjerit nećeš:

Sin naše zemlje njemu b'jaše slutnik,
Sin naše zemlje njemu b'jaše vjesnik,
Sin naše zemlje i dovijeka bit će
Hvaljen mu junak.

Zdravo, naš slavni, veliki junače!
S ponosom gleda na milog si sina
Zemlja nam rodna, s ponosom zove Te
Narod ljubimcem.

Vienac, 1870.

KONAC KRAJU

Polumjesec tamni smirom,
Skoro će potamnjet;
Konac kraju! svijeta širom
Skoro će mu zamnjet.

Već mrtvacem leži ono
Što života nema,
Smrtno već mu zvoni zvono,
Sprovod mu se sprema.

Već gavrani tuđi jali,
Iznad njeg se vijū;
Napali ga, rasključivali
Rado bi, da smiju.

Oj vi strani, oj gavrani!
Ne budi vam ųao:
Na svijeta je našoj strani
Otaj mrtvac pao.

Ne damo ga napadati,
Ne damo ga zlijedit,
Mi ćemo ga zakopati,
Ali i naslijedit!

Vienac, 1871.

MAJCI

Lik tvoj mili, majčice moja,
Nad prošlim mi pomalja se vijekom
Ko pun mjesec nad noćnim vidjekom
Svršena boja.

I u blagu tu mjesečinu,
U okrilje utječem se tvoje
Kada godijer bježim tuge koje
Sadanju tminu.

I počinem pri tebi, panem
Na krilo ti glavom i zabušim
Lice si u nj, stisnem se i skrušim, -
Dijete postanem.

A ti ko što nekada rabiš:
Šuškajući po glavi mi lijepo,
Čelo gladeć, ljubeć oko slijepo
San mi dovabiš.

A sanak blag, glatku ko svilu
Da razvija tihano i lako,
Nemilje mi porazmrši svako
Tvome na krilu.

Pa kako da te ne ųalim oj!
Kako da te ne zavidim sjeni,
Kad si jošte i sad, u spomeni,
Zaštit mili moj

Majko! Mnoge godine slomi,
Nagomila već na grob ti vrijeme,
Ali jošte ne uduši tijeme
 Bol za tobom mi.

Sveudilj još ona - bijući
Bilom srca - zadaje mi rane.
Ter prestat će samo kad prestane
 Srce mi tući.

Sveudilj još ona obličie
Grob ti, kuca po njemu i grebe,
Ne bi l', majko, probudila tebe
 Snova u žiče.

Da to može! Lik da ti mio
Opet vidim, da se u nj zadubim,
Oj da te se nagrlim, naljubim,
 Sretan bih bio!

I srećom si smućen, poražen,
Riječce možda prozborio ne bih,
Što da kažem, kazao bi tebi
 Muk mi preblažen.

Ali kad to biti ne more,
Dok nas dijele različiti svijeti,
Daj mi barem vili se popeti
 Do tebe gore.

Neka ona kaže ti pojem,
Koli mila i sad još i draga,
Mila, draga iznad svega blaga
 Sinu si svojem.

Budi i ti njemu za uvar
Kano dosad u svemu i svudi,
Bdij i vodi... oj nadalje budi
 Anđel mu čuvar!

A zemaljskom putu na svome
Kada klone umoren ti sinak,
Prvi daj mu za grobom počinak
 Krilu na tvome.

Vienac, 1871.

MUJEZIN

*Sunce žarko sjeda
I skoro će sjest;
Stalna na tom svijetu
Samo mijena jest!*

Nad Kahirom gine sunca zadnji trak
I večera prvi već se hvata mrak.
Na zapadu nebo planulo u ruj
I gori ko zlato rastopljeno tuj,
A po zlatu plovi, uz rumen si blist,
Po oblačić koji, ko ružice list.
Gore mokatamske na istoku gle,
Munare i trula na džamijah, sve
Iz pučina kuća što strši uvis,
A i piramida kamenovjek pis,
Koji tamo kaže uz pustare kraj
Vjekova si prošlih i ponos i vaj:
Sve to onim rujem plamti u taj tren,
A dolje vaskolik grad tone u sjen.
Večernji po gradu zahladio hlad,
Na ulice vabi ljudski buk i rad,
U koji se roji, kao pčelâ let,
Mnogobrojan tuđi i domaći svijet.
To je sveto doba, to je jedan čas,
Gdje se bogu moli vjerni islam vas;
To je sveto doba gdje ga mujezin
S munare pozivlje na taj sveti čin.
Sad i Hadži Kerim svoj upravlja hod
Mehmet-Alijevoj džamiji nad svod.
Zgrade nadvisio te džamije stan,
Bijeli se i sjaji kao bijeli dan,
Između trista drugih odličan joj vid,
Jer joj je vaskolik od ubjela zid.
Mehmet-Alijeva podiže ju vlast
Do neba od zemlje - nebu, zemlji čast.
Hadži Kerim na nju uputi se gor',
Pod bremenom ljetâ korak mu je spor.
Mučno ga je gledat, gdje kao spuž
Polako se miče skalina uzduž,
Ter kad dođe gore, na kraj stupnjem svim,
Odlane i onom tko ga gleda tim.
Umori se starac došavši na vrh
I shodu na perdo nasloni si trh,
Trh života koji dotešča mu već
I pod kojim skoro klonut će, bi reć,
Al koliko tijelom slab je bio on,
Tijelu popustiti duh mu nije sklon,
Do zadnjega časa svoj vršiti čin

Želi i nastoji stari mujezin;
Želi i nastoji, jer mu vjere stvar
Srcu se prirasla, ter duši mu žar
A tijelu opornost daje još i sad,
Starosti ga buduć pritisnuo jad.
Gori starac vatrom za zakon si svet
A sa iste vatre sav bi satro svijet
Koj' pred njegovim bogom ne pada u prah:
Ljubit svoju vjeru, a u isti mah
Mrzim inovjerce, to života dilj
Bijaše mu prvi i najpreči cilj.
Odmara se starac. Ko ovca je bijel,
Pod sarukom bijelim blijed mu obraz cijel.
Upale mu oči do očnicâ dna,
Kano dvije iskre u ponora dva,
Duga brada bijela siže mu na pâs,
Žica srebra čini svaki joj se vlas.
Čelenkom mu dragi na saruku kam
Od sunčanog ruja gori kao plam.
Kad mu gledaš obraz uz taj sijevak jak,
Kâm mu je ko zvijezda, a brada ko trak.
Reć ćeš da to nije ljudske glave lik,
Već repača zvijezda do munare tik.
Starac digne oči sad nebu na svod,
Gdjeno već se rađa zvijezdâ silni rod,
U nje zagleda se umoreni zvač,
Ko da iz njih srče nov si zvanju rač,
I uz taj se pogled pruživ kao div
Stane vapiti si svakidanji ziv:
"Alah višnji bog je, moj svjedoči glas,
Da do njega boga nema vrhu nas,
Glas vam moj svjedoči da najviši bog
Muhameda ima za proroka svog.
Hod'te na blagoslov, hodite na spas,
Alah višnji bog je, jedin vrhu nas!"
Kada starac tako dohuktao ziv,
Tad obori naglo k zemlji pogled živ:
Od ljudi joj gmilji ko mravinjak tlo,
Al mu se odzivilje zivu malo tko,
Malo tko od pravih muslomana gdje
Prema svetoj Meki baca se o tle,
Za svetom im vjerom nekadanji mar
Nadmašila već je mnoga druga stvar,
Hljebac svakidanji i vanredna last
Preča im je briga nego bogočast.
To kad starac vidi, zazebe ga bol,
Kao da mu srca otkida se pol,
Na oči mu kresne dviju suza sijev,
U kojem se bol mu prelijeva i gnjev,
Suzan pogled baci na nebeski luk,

Pa će udariti bolan u jauk:
"Alah! Alah! Tvog je mujezina stid
Podignuti oči k tebi, jer im vid
Okalja se dolje na zemaljskom tlu
Gdje se već vrhunac navršio zlu.
Otkada ti služim kao mujezin,
Vidim propadati naš prekrasni din,
Joj! istinu strašnu i tu moram srest,
Da na svijetu stalna samo mijena jest.
Malo tko još haje za tvoj zakon svet,
Izrodio ti se pravovjerni svijet,
Krivim putem srće u propasti jaz,
A tom svemu kriv je taj kaurski gmaz,
To prokleta leglo, ta kuga, taj trov,
Što pod našom vjerom vječni ruje rov,
I podrovat će ju ako, Alah, ti
Ne oslobodiš nas od krtova tih.
O svemoći svojoj nov nam dokaz daj,
I obori propast na kaurluk taj,
Satri među nami taj otrovni drač,
Da mu tu izgine"... Ali gnjev i plač
Nadalje ne dadu da mu bjesni jed,
Jeca samo jošte, iskrivljuje gled
I klone na perdo, razvaliv se na nj,
Ko povaljen na plod od oluje panj.
Tako koji časak popostoji tu,
Dok mu mrtve sile snova ne živnu.
A kad opet malo osjetio nje,
Podigne se mirno i niz stube gre,
Bol u srcu noseć kao junak koj'
Hrabro borivši se izgubio boj;
Ostavi džamiju i pospješi hod
K milome si domu gdje ga jedin rod,
Mila ćerka čeka, i na koje grud
Hrli stovariti bolju si i trud.
Ko oko u glavi čuva kćer si tu
I kao svetinju obožava nju,
Svega svijeta blago i sav svečev raj
Nadvrijedio cijenom božji dar mu taj.
Stupi starac u dvor, iz njega u svoj
Iza dvora lijepi, mali perivoj.
Kapinike, pôme i metljike tud
Gustu hladovinu rasprostiru svud,
A u kutu jednom, malo kom je znan,
Sjenica imade, lijep mu ljetni stan;
Čemin joj i ruže kriju strane sve,
Čemin joj i ruže trune se na tle,
Čemin joj i ruže sačinjaju krov;
Za ljubav i druge sreće blagoslov,
Kao da su vile, u raskošju svom,

Tu si sagradile cvjetajući dom;
U taj najdraži si perivoja kut
Starac upravio povratka si put.
Al najednoć stane, ukoči se sav
I oči izbulji kao ranjen lav,
Koj' hoće da skoči, al ne može s tla;
U sjenicu viri gdje vidi - šta?
Vidi ondje ljutu uz janje si zvijer,
Vidi *kaurina gdje mu ljubi kćer*.
Kako vidje, tako obnevidje tu,
Na istom mjestu s koga spazi nju,
Svoju milu ćerku, svoj život, svoj raj,
Da u nevjernika pade naručaj;
Pade i on tužan kao kamen lik,
Mrtve svoje sreće mrtav spomenik;
Zadnji mu je šapat uz zgrčenu pest:
"Stalna... na tom svijetu... samo mijena... jest!"

Vienac, 1871.